

Universitätsbibliothek Wuppertal

Epistolæ obscvrorvm virorvm

cvm inlvstrantibvs adversariisqve scriptis

Textvs

Hutten, Ulrich von

Lipsiæ, 1864

Summarium totius negocii cum protestatione principali

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-976](#)

Protestatio.

¶ Protestor igitur hoc loco, dehinc iterum atque iterum protestor ac quoad vixero protestabor, me non composuisse hunc librum ad Ioan-
nem Reuchlin aut quemvis alium offendendum sed potius ad optimum
quemque informandum, ut veritate huiusc negocii et perspecta et cognita,⁵
nobis (in quibus iustum causam habemus) non minus equitatis quam bone
tandem famę munus administret. Quapropter ut hęc boni consulant le-
ctores semper exopto. ||

M^b *Summarium totius negotii tituli principalis Pro-
testatio, in quo Joannes Reuchlin duce veritate accu-
satur iniuriarum et quod Silentium ab Cęsarea Maiestate
nobis impositum multipliciter ipse prius infregerit.*

10

¶ Possent boni viri dicere, 'quare tu si aliquid habes adversus Ioan-
nem Reuchlin, iudicio illud publico non agis, ut diffinitiva inter vos de-
cisione per aliquem iudicem ordinarium factam pacem aliquando habere¹⁵
possitis?' Respondeo, me cunctis diebus vitę meę nihil aliud voluisse.
Adiungo etiam me ut verum Christianum neque verbo neque facto Ioan-
nem Reuchlin offendisse, nisi fortasse ipse mihi supra quam oportuit
iniuriarum ansam ultro meis demeritis minime precedentibus porrexisset,
veluti nunc paucis explicabimus, etsi passim superius delibata videantur,²⁰
ut omnes Christiani post mille annos iudicare possint, quam impie quam-
que indecenter et contra catholici hominis morem contraque boni doctoris
professionem mecum ambulaverit. ¶ Primo igitur cum sub bona fide
(ut supra dictum est) Joannes Reuchlin me in sua consultatione apud
Cęsaream Maiestatem nimis inhumaniter lęsisset, silere ego non debui,²⁵
etiam duce natura. Ex oblata igitur et mihi et aliis ab Archiepiscopo
consultatione legitimam habui occasionem, ut que privatim et falso su-
surrarat, ego publice in meo speculo manuali refellerem. Quod cum
aggrederer ipsius consultationem minime nominando, omnium me princi-
pium nostrorum iudiciis ac diversorum per Alemaniam tribunalium cen-³⁰
surę subieci. ¶ Quid fecit Joannes Reuchlin? postquam intellexit suos
errores per Archipr̄esulm Moguntinum (qui verus a Cęsarea Maiestate
commissarius ad omnium consultationes aperiendas ac perlustrandas or-
dinatus erat) patefactos esse, neque sibi confidens neque consultationi
suę, immo etiam considerans parum se aut nihil iuris contra me habere,³⁵
si (ut ego volui) me coram quocunque iudice convenisset, accepit consul-
tationem suam preposteram, quibus declaraciones quasdam et invectivas
mendaces adiecit, duplice fuga a sua prole deficiens. quod quam puerile

³⁷ quibus sic 1.

et ridiculum fuerit, nemo est omnium qui non videt. ¶ Consultationi itaque sue, defensionibus quoque et invectivis impudentibus titulum Ocularis speculi imposuit. Quo per totam || Christianitatem nimis impie per [¶]Mij impressionem publicato, nec equitatis munere (cui ego me semper coram quibusvis iudicibus subieci) per ipsum observato flammivomum ego meum speculum, teutonice 'diēn brantspegl' (velut execrabilis lacesitus iniuria et ad illud edendum aptissime provocatus) reverenter in lucem edidi. In quo iterum ego superbam ipsius insultationem variosque errores rebus devici necessarii, cuilibet per Alemaniam iudici (id quod in hunc usque diem nunquam ipse facere est ausus) me humili me subiiciens. ¶ Sed quid de me loquar neophito? Doctores equidem ipsi Colonienses et plerique alii sacre theologie professores erroneam ipsius heresim ultro citroque considerantes, omniumque christifidelium saluti prospicere, et suo tandem officio satisfacere volentes, hereticas ipsius propositiones et argumenta longe deteriora veris rationibus impugnarunt. nec desuit huic negocio serenissimus noster imperator qui publico mandato per totum imperium speculum ipsius oculare vendi prohibuit et per publicam suppressionem arrestationem, sicuti in precedentibus est enarratum. ¶ Hec omnia Ioanne Reuchlin invito considerante, et sine prudentia instar rabidi canis (suos errores pertinaciter seu oblique per ambages defendendo) non solum bonos verum optimos quosque theoninis suis dentibus exasperante, defensionem quandam edidit, verbis aliquantulum concinnam, sed materia turpem ac sceleratam. Cui etiam tot insunt mendacia, tot impudentiae, tot falsitates, tot sinistre immutationes, tot scandala, tot offendentes, tot de-
nique furoris poetice maledicta et invective, ut si dicere simul illa contendero, me sit Olimpiè tempus defecturum.

¶ Nunc autem quid ipse feci? bonum pro malo iuxta evangelicam preceptionem reddendo, nec stulto aut rationis inopi stulte respondendo, simul in unum collegi ipsius in primis consultationem et meum manuale speculum. Deinde speculum eiusdem oculare integrum et meum speculum flammivomum una cum defensione ipsius. His itaque libellis hoc modo simul acceptis profectus sum Stutgardiam ad Ioannem Reuchlin, volens ibidem coram ipsius principe aut consiliariis eiusdem stare iuri, et sententiam (modo in quovis errore deprehenderer) vel ad penam ignis expectare. Hec subterfugiens Ioannes Reuchlin neque mihi coram quo cunque viro nobili aut optimate loqui audens, interpellavit tandem apud Cesaream Maiestatem ibi tum presentem inter nos ultro citroque silentii observandi mandatum, in quo etiam honorem mihi a se suppressum restitu procuravit, sperans tali modo totum negocium per universum sopiri posse. Ceterum res ipsa longe aliter evenit. Quanquam enim Cesarea [¶]Mij^b

¹⁸ iussit deest etiam 1. ¹⁹ inuit⁹ (pro invito) 1. ²⁰ poetice 1. ²⁶ olimpie 1.

Maiestas nobis silentium imposuerat, noluit tamen pusillos scandalizari contumeliosa ac plane mendaci Ioannis Reuchlin defensione, et novo pro nobis mandato ad totius christianę religionis honorem concesso malevolam ipsius defensionem et omnia alia quę in istiusmodi negocio edidisset, supprimi et e medio confestim tolli severissime demandavit. hoc itaque⁵ mandatum recentius, de quo nullam in suis scriptis mentionem facit, alteri ipsius mandato penitus derogavit. Ego tamen veluti legitimus obedientię filius nihil contra adversarium moliri statuens, immo et ne cogitans quidem, legi et audivi Ioannem Reuchlin silentium nobis a Cęsarea Maiestate impositum et per se et per suos turpiter et supra quam cui-¹⁰ quam credibile est inhumaniter mea scripta semper preveniendo infregisse. ¶ In primis igitur ut rationibus omnia probentur, impressa est quedam infamis sententia per Reuchlinistas omnibus nobis irreverenter illudens, cui titulus ‘Nos scubulorum’ .et c. Secundo ipse Ioannes Reuchlin nimis inobediens Cęsareę Maiestati post illud silentii mandatum quod anno¹⁵ decimotertio in mense Iunio emanavit, imprimi fecit multas epistolas, et suas et aliorum succisive ad se missas, invectivarum aculeis omnes nos iniustissime pungentes, quas ‘clarorum virorum’ inscripsit, anno decimoquarto in mense Martio. In quibus quidem epistolis § primo columna prima contra evangelicam pręceptionem ab ipso Bilibaldo (nescio quo)²⁰ in Nurenberga nimis impie sum lęsus, me et semiūdęum et de terra vi-

⁵ cōfessim 1. ¹³ Est infra repetendus Processus contra Sentimentum Parphisiense. ²³ Epistola, de qua queritur Pfefferkorn, in Illustr. virr. epp. ad Reuchlin. Hagenoe a. 1519. ⁴⁰ editis legitur fol. k iij. Est autem ex edit. a. 1513. hæc: „Bilibaldus Pyrkaimer Ioanni Reuchlin S. Scripsi vir clarissime aestate elapsa cum hinc Treverim abiturus essem, simulque tibi ostendi Demosthenis orationes una cum commentariis ex Venetiis allatas esse. Inde cum reversus essem, a meis intellexi, libros illos ad te fuisse transmissos, utrum vero illos receperis nec ne haud dum compertum habeo. Bene itaque feceris si hac de re me certiorem reddas. Scripsissem confestim post redditum meum, sed vix limini pedem intuleram, tum iterum abire coactus fui, nuncque demum post multos reversus sum labores. Sed que scribenda erant brevibus accipe. Prohibuere olim Ephesii nomen scelerati illius hominis qui Diana templum succenderat, litterarum monumentis inseri, scilicet ne ex facinore illo nefasto perpetuam memoriam assequuntus esse videretur. Tu vero hominem tibi inimicissimum, et qui aliter doctis præcipue ignotus fuissest, libris tuis celebras. Vidi enim nuper libellos tuos a te emissos, in quibus semiūdæ illius mentionem facis, hominis, cuius memoria de terra viventium delenda esset. Sed scio respondes, te non laudibus sed meritis conviciis illum prosequutum esse, et recte quidem, At non vides? id quod antea dixeram, illum hoc pacto famam seu magis infamiam assequutum esse, et quod propriis virtutibus sibi denegatum viderat, id inimici opera quæsivisse, scilicet ut doctorum volaret per ora virorum, nollem itaque dehinc opuscula tua tali piaculo fœdares, præcipue cum nil ad monstrum illud attinerent. Haec ut amicus qui te ob virtutes tuas innumeras suspicit et vehementer amat scribo. Tu vero quid faciendum sit mature consyderabis. Reperi Treveri antiquitates varias tam

ventium (cum tamen Christianus ipse sim) esse delendum crudeliter iudicando. Accedit Ioachimus Vadianus Viennę Pannonię (ut accepi) habitans, qui me male baptizatum scribendo Capnionis causam victricem iudicat et nulli impudentię parcit. Hoc tamen solo Vadianus ipse in eadem 5 epistola plurimum commendandus, quod adversarium nostrum Iovis vult esse interpretem, hoc est diaboli, iuxta eiusdem adversarii in defensione sua preposteram interpretationem. Subsequitur deinceps ex eodem loco Simon Lazius non minori me vexans contumelia. Adest quoque dux gregis Ioannes Reuchlin qui in iisdem epistolis (in quibus se mutuis laudibus ex-
10 tollunt seque more porcorum fricant) Cuspiniano suo scribens rabido nos latratu et invidentię morsibus invasit. Tertio brevitatis ego gratia taceo me in Moguntia turpiter ab eo pro tribunali lęsum. Quarto, ut brevius sim, omitto multiplicem contumeliam Spirę mihi neophito et insolenti (prout in actis constat) iniquissime et || contra Cęsareę Maiestatis mandatum ino- ¶iiij
15 bedienter illatam. Quinto impressa est etiam denuo mendax adversarii defensio, tum contra silentii mandatum, tum contra illud, quod tam amarulentam defensionem aut potius offensionem (qua totam pene Christianitatem pervertit) supprimi iussit, quemadmodum in pr̄ecedentibus est enarratum. Sexto, mentionem me facere oportet illius epistolę infamis quam
20 Parrhysiensibus misit, deo ac hominibus ac mihi tandem per aliquot concivia et falsas persuasiones turpissime illudentis. Impressus etiam est Moguntię libellus contra maleficum auctore Ulrico Hutteno igne exustum, in cuius prefatione et mihi et prosapię meę immerito maledicitur. Tanta nunc est quorundam prohdolor pseudo christianorum levitas, tantaque or-
25 thodoxę fidei degenerans audacia .et c. ¶ Intueantur nunc Christiani omnes quam iniuste Ioannes Reuchlin et contra Cęsareę Maiestatis mandatum, tam per se quam per suos, me in cunctis obedientem penitusque tacentem offenderit. Considerent etiam boni viri quam impudenter contra nos mentiatur in Apologia sua et multis aliis in locis, nos Cesareę Maiestatis silentium infregisse delirans. Provocatus itaque tot ac tantis con-

Græcas quam Latinas. Ex quibus Græca ista mitto, missurus et Latina si tibi id placere intellexero, tuum itaque erit rescribere. Vale et quæcumque præstare potero, a me fidenter exige. Ex Nurenberga kalen. decembbris. Anno M.D.XII."

² Vadiani ad Reuchl. ep. legitur in ed. 1513. pagg. hīj^b hīj, in ed. 1519. pagg. kīj^b l. ⁵ „cum sis philosophus et Iovis per secretissima mysteria inter Germanos interpres". ⁷ „Exemplar quoddam illius perniciosissimi hominis adversarii tui Capniomastigis Coloniensis apud quendam mercatorem Suevum inveni, qui etiam plurimum veneni ex libello illo famoso in te nomenque tuum suixerat, cui et nōmen tuum odiosum et detestabile erat. Ego statim huic venenoso morbillo mederi satagens presentissimum pharmacum attuli, utpote Apologiam tuam quam legeret petii, Quæ lecta fortiter omne venenum latenter intra pectus irreptum præsentissimo antidoto expulit". ¹⁰ Edit. a. 1513. pagg. hīj^b sqq. ed. 1519. pagg. līj^b sqq. ¹⁹ Hæc ep. data Stutg. XIII. kal. Iul. a. 1514. extat in Actis DD. Parrh. bīj. sq. et in Bulæi hist. univ. Paris, tom. VI, p. 63. sqq. ²⁰ Est in Hutt. Opp. tom. III. p. 345. sqq.

tumeliarum opprobriis, novum edidi libellum, cui titulus 'Campana tormentalis', theutonice 'die storm clock', in qua aperte et absque conviciis manifesta veritate convincitur. Hoc autem quam sancte et decenter et de iure etiam naturali (qua vim vi repellere licet) facere potuerim quis non videt? Citatus tamen ab equissimo et circumspectissimo (velut Capnion⁵ ipse malevolis suis delationibus subornarat) Cesareq; Maiestatis fiscali, solo innocentie ac puritatis clipeo me ipse defendi. Nec mirum. Sunt enim cameræ imperialis iudices ac ceteri tandem assessori ita iusti, ita etiam et sapientes et boni Itemque fiscalis ipse tam in cunctis solers ac pius, ut personarum acceptores esse non possint neque etiam velint. Quapropter¹⁰ ego eosdem humiliter deprecor in Christo Iesu, ut mihi infinitis quodammodo vulneribus indigne confosso et ob ecclesiæ honorem graviter labrantie pie compatiantur, ac veritatem ipsam pro me contra nostros adversarios districto iusticie gladio defensent et prævia semper aliorum provocatione respondenti ac temere nihil agenti prorsus ignoscant. ¶ Præ-¹⁵ terea hoc ipsum adiiciam Eo tempore quo super memorato libello iniuste accusatus essem, profectus sum continuo (quia nil consire sibi, nulla pallescere culpa) ad serenissimum nostrum imperatorem cum litteris pro-
Mij¹⁶ motorialibus ducisse de Monychen sorore ipsius nobilissima et op̄tima.
Inter pergendum autem scripsi Auguste unas litteras quas adversario²⁰ meo aut potius in Christo fratri tabellarius Stutgardie presentaret, ut si aliquid iuris contra me haberet, aut si tormentali mea campana aliis meis scriptis indigne lesus videretur, me neophitum et Christi tyronem vel coram Cesarea Maiestate vel consiliariis eiusdem circumspectissimis atque optimis iuridice conveniret. Verum Capnione nostro illuc non ve-²⁵ niente, nec via iuris quicquam me contra statuente, magnam Auguste contumeliam a Iudeis sum perpessus, ita etiam (proh pudor nephias est dicere) ut inimici crucis Christi, nobis omnibus illudentes, solum Ioannem Reuchlin velut suum contra nostram religionem patronum ac defensorem in celum tollerent. ¶ Si vero aliquis mihi obiecerit 'Tu minime dignus³⁰ ut tecum talis ac tantus vir iuridice quicquam agat, eo quod te macellarium in Iudaismo et ob crimen pecunia redemptum Reuchliniste suum temeratorem sequentes ingeminent', Respondeo per tribunal salvatoris nostri futurum, hæc omnia a perfidis Iudeis false excogitata et ab impiis Christianis in contumeliam mei nominis (ut latius infra probabitur) ni-³⁵ mis indigne promulgata. Cessent igitur talia nobis obiectare quæ nihil ad rem faciunt. Nam uter nostrum sit melior, soli deo est notum, qui non verborum pomparam aut oratoriam luxuriem, sed nudam dumtaxat veritatem intuetur. Hoc tamen ausim de meipso citra iactantium profiteri, meos libros a nulla unquam universitate fuisse damnatos, adversarii⁴⁰

¹⁷ nil c.] Horat. ep. I. 1,61. ¹⁹ sorore et c. sic 1. non genetivi. ³¹ Non in hac Defensione, sed in Streydt puechlyn latius hæc probare studuit Pfefferkornus.

vero non modo damnatos, verum et publice haud indecenter combustos. Quod in nobis quale sit probitatis signum non est meum iudicare. ¶ Nunc finem huic summario imponamus. Postquam orthodoxe fidei negocium ut multa alia quæ superius sunt explicata transeunter omittam, ad sacrosanctam sedem apostolicam per viam appellationis a reverendo inquisitore est devolutum, sollicitavit Ioannes Reuchlin in urbe Romana, ut stante illic lite ultro citroque silentium imponeretur. Quo facto, et id nobis ite observantibus, Reuchlinistæ ipsi servare recusarunt, et velut rebelles atque inobedientissimi sacrosanctæ sedi apostolice, finem illic negotii sacratissimum ultimamque decisionem expectare noluerunt, sed nos omnes scribendo turpiter prevenientes, neque postremo ipsum, ad hoc præsens opus edendum temerario ausu, ultro ac minime lesi provocantes, per totam Christianitatem suam execrabilem heresim ac diabolicum virus in ecclesiæ scandalum omniumque nostrum infamiam effuderunt. Hec omnia modo declarabuntur, ut iusto tandem iudice vincat veritas et nepharii homines quorum nomina non sunt expressa meritam quandoque sue temeritatis pe-^(M1)nam et maledictionem a Christi in terris vicario consequantur.

De epistolis obscurorum virorum et de protestatione principali in titulo libri posita, me scilicet incre-
20 dibili adversariorum malicia provocatum, ut rupto per
illos silentio hanc invitus ederem apologiam.

¶ Nunc autem ut præmissa ostendam, ego primum conqueror deo et hominibus, celo et terre, quantis ego perditorum hominum contumeliis aut unius fortasse nebulonis malicia lassitus, hunc meum librum catholicon et minime famosum ad Christianorum omnium informationem edere procuravi. Impresæ sunt igitur intra annum et silentii tempus epistole aliquot famosissime et infames quæ obscurorum virorum inscribuntur, in quibus ego ceterique viri præstantissimi et optimi qui se unquam sacra-tissimo fidei negocio pro me et ecclesia dei interposuerunt mirum in mo-
30 dum exulcerantur. Inscruntur autem (ut dixi) obscurorum virorum ut libri frontispicio non modo seipsos infames redderent, verum etiam neque celum neque terram extimescentes, nulli parcerent impudentie, per mille mendacia ac blasphemias, tum in ecclesiam dei, tum in sanctos eius, tum in optimum quemque minis apostatice debacchando, ita etiam ut neque
35 Iudei, neque heretici, neque Sarraceni, neque Thurcorum nebulones, aut scorta multorum annorum, immo et ne inferi omnes, tanta maledicta tamque mendaces invectivas et publica tandem scandala excogitare possent. Quod ut luce clarius ostendatur, pauca sunt e multis adnotanda quæ instinctu maligni spiritus absque suorum nominum et loci professione
40 (id quod levissimorum est hominum) in lucem edere non erubuerunt. In

³⁴ minis 1. (non nimis)